

Моніторинг російського інформаційного простору

06.05.-13.11.2025

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК РФ

- i. У Збройних силах Росії завершено створення військ безпілотних систем¹*

Визначено організаційно-штатну модель, призначено керівника, у всіх регіонах РФ розгорнуті органи військового управління, сформовані штатні полки та допоміжні підрозділи. За даними Міноборони РФ, безпілотні комплекси інтегровані в загальну систему управління силами на фронті та застосовуються як окремий елемент бойових можливостей.

2. Війна майбутнього

- i. Лазер проекту "Посох" пройшов чергові випробування*

Як заявлено, лазер від LazerBuzz тепер автоматично збиває дрони: під час випробувань установка без участі оператора змогла зафіксувати, навестись і знищити FPV-дрони менш ніж за секунду.

Розробники уточнили, що система повністю готова до використання, ведеться узгодження графіка поставок. Фахівці зазначили, що їхню систему можна вважати альтернативою системам РЕБ, які недостатньо ефективні в боротьбі з українськими дронами.

¹ https://t.me/bes_pilot/4709

3. Підприємства ВПК РФ

і. Запуск 20 хімічних проєктів у РФ з початку 2025 року²

У 2025 році в російській хімічній промисловості запущено 20 нових проєктів загальною вартістю 60 млрд рублів. За його словами, частка імпорту в галузі нині становить близько 34%, а до 2030 року Мінпромторг планує знизити її до 30%.

Для виконання завдань НПТЛ «Нові матеріали та хімія» протягом найближчих п'яти років необхідно створити понад 130 нових хімічних виробництв. Міністерство робить акцент на малотоннажній та середньотоннажній хімії для замикання повного технологічного циклу; цей сегмент має пряме значення для оборонної промисловості РФ, оскільки забезпечує виробництво спеціальних матеріалів, вибухових речовин, полімерів і компонентів для військової техніки.

4. Зброя, технології та інше

і. Передача шостої партії Су-34 ВКС Росії у 2025 році³

ВКС Росії отримали шосту у 2025 році партію фронтових бомбардувальників Су-34, виготовлених Новосибірським авіаційним заводом ім. Чкалова (ОАК/Ростех). Попередні партії 2025 року були оголошені 19 квітня, 10 липня, 12 серпня, 15 вересня та 6 жовтня.

За наявними даними, на початок 2025 року загальна кількість побудованих для ВКС Росії бомбардувальників Су-34 склала 194 одиниці, включаючи сім дослідних і передсерійних літаків, у тому числі в 2024 році було поставлено 16 серійних літаків.

ii. Виведення з елінгу стратегічної АПЛ «Хабаровськ»⁴

ОСК вивела зі стапеля стратегічну атомну підводну лодку «Хабаровськ» на підприємстві «Севмаш» у Северодвінську.

² <https://mashnews.ru/minpromtorg-s-nachala-2025-goda-v-rossijskom-ximprome-zapustili-20-proektov-na-60-milliardov-rublej.html>

³ <https://bmpd.livejournal.com/4956089.html>

⁴ https://t.me/news_engineering/16341

«Хабаровськ» є носієм підводного озброєння та роботизованих систем, що мають забезпечувати охорону морських кордонів і проєкцію інтересів РФ у Світовому океані.

Military Watch Magazine зазначило, що завдяки поєднанню субмарин класу «Хабаровськ» із безпілотними підводними апаратами «Посейдон» Росія першою у світі отримує можливість завдавати ядерних ударів із моря новим типом стратегічних засобів.

iii. Презентація модуля «Серп-П6» для захисту мостів і будівель від дронів⁵

Холдинг «Росэл» (Ростех) представив новий антидроновий модуль «Серп-П6», розроблений для об'єктів, де застосування стандартних систем РЕБ обмежене: мостів, тунелів та будівель культурної спадщини.

«Серп-П6» дезорганізовує роботу ворожих БПЛА, збиваючи їхню просторову орієнтацію, та може придушувати супутникові навігаційні сигнали GPS, ГЛОНАСС, Galileo і BeiDou у діапазоні L1 ($\approx 1,5$ ГГц). Система призначена для підсилення захисту критично важливої інфраструктури в умовах частих атак дронів.

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в автомобілебудуванні

i. АвтоВАЗ звільнили від податку на прибуток до кінця 2028 року в Самарській області⁶

Незважаючи на те, що бюджет недоотримає 133 млн рублів на рік, продовження пільги допоможе компанії уникнути боргів і забезпечить сталий розвиток, вважають у місцевій думі. Раніше глава компанії Соколов попереджав, що без держпідтримки АвтоВАЗ чекає крах.

З кінця вересня підприємство повністю переведено на чотириденний режим роботи, а співробітники масово звільняються через зниження зарплат.

⁵ https://t.me/bes_pilot/4704

⁶ <https://t.me/bankrollo/50740>

2. Імпортозаміщення в авіабудуванні

і. МС-21 скоротили дальність⁷

ОАК оновила офіційні дані про технічні характеристики МС-21, скоротивши дальність польоту з 5100 км до 3830 км. Йдеться про версію МС-21-310 у двокласному компонуванні на 175 пасажирів, злітна маса якої не змінилася і становить 85 тонн.

У «Ростеху» кажуть, що тепер на сайті представлені параметри реально існуючого літака, а не перспективного проекту, яким МС-21 був ще кілька років тому. А в технічному завданні Мінпромторгу від 2009 року для моделі МС-21-300 вказувалася цільова дальність 3500 км при 180 пасажирях.

Власне кажучи, така дальність в ТЗ була вказана не випадково - 80% пасажиропотоку в Росії припадає на маршрути протяжністю до 3000 км. Тобто навіть «урізана» дальність МС-21 цілком відповідає запитам більшості авіаперевізників, хоча таке скорочення нас і засмучує.

3. Імпортозаміщення в ІТ і електроніці

і. Процесори Байкал-М — ВСЕ⁸

Експеримент з виробництва російських процесорів «Байкал-М» визнали успішним і закрили.

Виробництво вирішили зупинити через брак компонентів і в цілому неможливість продовжувати експеримент: “Тому на розвиток експерименту ми не пішли, не було можливості. А в цілому я його оцінюю позитивно і вважаю, що це був крок вперед”, – заявив гендир «Байкал Електронікс» Андрій Євдокимов.

іі. «Дорощуванню» розробників ШІ, ПЗ та ІТ-обладнання допоможуть грантами до 250 млн рублів⁹

ЦПІІ розпочав прийом заявок на участь у грантовій програмі «дорощування» технологічних компаній під вимоги російських корпорацій, обіцяючи видати їм від 20 до 250 млн рублів.

⁷ https://t.me/mash_tech/5465

⁸ <https://t.me/abuwtf/31854>

⁹ https://t.me/mash_tech/5488

Зрозуміло, просто так ніхто гроші не дасть і доведеться дотриматися низки вимог.

А саме:

- використання позабюджетних коштів у розмірі як мінімум 50% від суми гранту;
- наявність успішного досвіду впровадження технологічних продуктів і корпорації-замовника, зацікавленої в створюваному рішенні;
- термін фінансування - не більше 3 років;
- загальний термін реалізації проекту - не більше 6 років (з дати початку фінансування).

При цьому одержувач гранту не повинен мати заборгованостей, виручка компанії повинна становити не менше 300 млн і не більше 10 млрд рублів, а виручка організації за останній звітний рік повинна не менше ніж в 4 рази перевищувати запитувану суму гранту. Серед пріоритетних напрямків, які підтримають грантами:

- штучний інтелект;
- воднева енергетика;
- квантові обчислення і комунікації;
- перспективні космічні системи;
- нове загальносистемне та індустріальне ПЗ;
- сучасні та перспективні мережі мобільного зв'язку;
- системи накопичення енергії;
- генетичні технології;
- нові матеріали та речовини.

Ще одна важлива вимога – орієнтація на імпортозаміщення та відсутність у продукту російських аналогів. Надаючи підтримку, в ЦПІІ очікують приросту виручки технологічної компанії від реалізації нової продукції в обсязі не менше 5-кратного розміру гранту.

iii. Російські ERP-системи готові замінити іноземні — Мішустін¹⁰

Російському бізнесу важливо активніше переходити на російське програмне забезпечення та «залізо», щоб знизити можливі

¹⁰ https://t.me/mash_tech/5486

вразливості підприємств. Про це на головному IT-форумі країни «Цифрові рішення» сьогодні говорив Михайло Мішустін, вкотре піднявши тему заміщення ПЗ на об'єктах КІІ.

Він відзначив високу готовність російських цифрових рішень, в тому числі систем з автоматизації та управління підприємством — ERP. Власне кажучи, ERP-системам останнім часом приділяється особлива увага і їх можуть внести до переліку типових галузевих значущих об'єктів КІІ. Таке рішення Мінцифри вже обговорює з галуззю.

Під час пленарної дискусії форуму глава компанії 1С Борис Нуралієв поскаржився, що конкуренція на ринку ERP посилюється. Очевидно, маючи на увазі корпорацію «Галактика», яка з початку року за підтримки банку «Росія» веде проекти впровадження в найбільших компаніях Росії (Транснефть, Сургутнефтегаз, АвтоВАЗ, Ростелеком).

При цьому днями Мінцифри попередило, що готує законопроект, який передбачає введення оборотних штрафів для компаній, що зривають терміни переведення об'єктів критичної інфраструктури на російське ПЗ. І якщо обидва рішення будуть прийняті (щодо ERP і штрафів), суб'єктам КІІ доведеться перейти на російські ERP до 1 січня 2028 року.

III. Машинобудування

1. Інвестиції в російське машинобудування

- і. Мінпромторг придумав «електронний утильзбір»: імпорт і локалізація будуть платити — за «захист» вітчизняних виробників.*

Аналог скандального автомобільного утильзбору для електроніки розробив Мінпромторг, а Мінфін вніс поправки до закону про промислову політику на розгляд уряду. У разі прийняття закону нова норма почне діяти з 1 вересня 2026 року.

Платниками нового збору будуть і імпортери відповідної продукції, і внутрішні виробники — незалежно від ступеня локалізації. Але щоб отримувати галузеві заходи підтримки,

вітчизняним підприємствам доведеться відповідати критеріям локалізації.¹¹

2. Російські машинобудівні підприємства

i. Коломенський завод збільшить випуск двигунів до 750 до 2028 року¹²

Підприємство планує збільшити випуск двигунів з 500 до 750 штук на рік, включаючи установки для суднобудування. Тут виробляють дизельні, газодизельні та газопоршневі двигуни для тепловозів, кораблів, кар'єрної техніки та енергетики.

Завод входить до Трансмашхолдингу і випускає двигуни до 7350 кВт для РЖД, «Об'єднаної суднобудівної корпорації», «БелАЗ» і Держкорпорації «Росатом». Зараз на території створюють машинобудівний кластер, щоб розширювати виробництво і зміцнювати технологічний суверенітет країни.

ii. MES: машинобудування лідирує¹³

Російський ринок систем управління виробництвом (MES) зріс на 7,2% у 2024 році, а в 2025 році його обсяг досягне 18 млрд рублів. І згідно з даними IBS, за темпами зростання російський ринок відстає від світового - той у період до 2024 року зростає щорічно на 9,7%, а в 2025-2034 роках очікується зростання на рівні 7,76%.

Найбільш активні в застосуванні MES-систем:

підприємства машинобудівної галузі - 16%;
енергетики - 12%;
нафтогазового сектора - 11%;
хімічної галузі - 9%;
металургії - 8%.

При цьому вітчизняний підхід до розміщення MES-систем відрізняється від загальносвітового: в Росії найбільш поширене впровадження всередині корпоративних інфраструктур, тоді як у міжнародній практиці зростає популярність хмарних рішень.

¹¹ https://t.me/mash_tech/5459

¹² https://t.me/mash_tech/5470

¹³ https://t.me/mash_tech/5482

iii. Великий бізнес заявив про нестачу 2 мільйонів працівників у промисловості¹⁴

У російській промисловості, яка зіткнулася зі спадом у ряді галузей, тим не менш зберігається дефіцит персоналу, констатували в Російському союзі промисловців і підприємців (РСПП). За словами члена правління союзу Анатолія Нікітіна, він досягає 2 мільйонів працівників при загальній чисельності зайнятого населення в 74,5 млн осіб. «За різними оцінками, в промисловості зараз не вистачає близько 2 млн співробітників. При цьому спостерігається дефіцит і управлінців, і інженерів, і робітників».

Також Нікітін з посиланням на держстатистику зазначив, що за перше півріччя-2025 в Росії закрилося 141 тис. організацій, включаючи виробничі. За його словами, має місце падіння темпів зростання економіки, а в ряді промислових галузей фіксується спад.

В кінці вересня ці дані підтвердили в близькому до Кремля ЦМАКП. За даними аналітиків, скорочення виробництва цивільних обробних секторів фіксується з початку 2025 року. У серпні спад склав 0,4% і випуск в цивільних галузях був на 5,4% менше, ніж у грудні. За рік скорочення в невійськових обробних секторах досягло 6,3%, повідомляли в ЦМАКП. Влітку великі виробники стали переводити свої підприємства на неповний робочий тиждень зі скороченням зарплат співробітникам, а в листопаді почалися масові звільнення. Зокрема, це торкнулося найбільшого в Росії виробника залізничних вагонів і танків «Уралвагонзавод», а також «АвтоВАЗ» і ГАЗ.

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі стратегічних матеріалів у РФ

i. У Санкт-Петербурзі розпочала роботу виставка "Металл-Експо'2025"¹⁵

У Санкт-Петербурзі розпочала роботу 31-а Міжнародна промислова виставка "Металл-Експо'2025", яка

¹⁴ <https://www.moscowtimes.ru/2025/11/12/krupnii-biznes-zayavil-o-nehvatke-2-millionov-rabotnikov-v-promishlennosti-a179778>

¹⁵ <https://www.metalinfo.ru/ru/news/178355>

проходитиме з 11 по 14 листопада в КВЦ "Експофорум". У заході беруть участь понад 800 компаній, які представляє кольорову металургію Російської Федерації та іноземних держав. Організатори очікують більше 25 тисяч відвідувачів протягом чотирьох днів роботи форуму.

Більше 130 організацій-учасників форуму безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції кольорової металургії, включаючи сировину, вторинні метали, напівфабрикати, прокат та профілі. Серед ключових експонентів російські лідери галузі: РУСАЛ, КУМЗ, Алюміній Металург Рус, КраМЗ, Самарський МЗ, ВСМПО-Авісма, КУЗОЦМ, Мценський ЗОЦМ, Челябінський цинковий завод, Астрінсплав СК, Росатом МеталлТех, Ступінська МК, Завод Мценскпрокат, Завод Червоний Вибіржець, Кольчугінська металургійна компанія та багато інших.

ii. *Мінпромторг завершив підготовку плану розвитку галузі рідкоземельних металів¹⁶*

Міністерство промисловості та торгівлі РФ завершило розробку комплексного плану розвитку російської галузі рідкісних та рідкоземельних металів. Про це повідомив заступник голови відомства Михайло Юрін на виставці "Хімія-2025". Документ направлено на узгодження зацікавленим відомствам та компаніям для обговорення з галуззю, а його затвердження заплановано до грудня 2025 року.

План розроблено на виконання доручення президента Володимира Путіна, який наприкінці жовтня доручив підготувати до 1 грудня "дорожню карту" для довгострокового розвитку видобутку та виробництва рідкісних і рідкоземельних металів. Основна мета ініціативи – формування самостійної суверенної галузі, незалежної від імпорту з Китаю та США. План передбачає заходи одразу за трьома стратегічними напрямками: розвиток видобутку корисних копалин, металургійного переділу та виробництва високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю.

¹⁶ <https://www.kommersant.ru/doc/8193462>

За даними Міністерства природних ресурсів, загальні запаси 29 видів рідкісних металів у Російській Федерації становлять 658 мільйонів тонн. До їх числа входять 15 рідкоземельних металів, запаси яких оцінюються в 28,5 мільйонів тонн. Остаточний варіант плану Мінпромторг представить у російський уряд до кінця листопада 2025 року.

2. Заводи з переробки стратегічних матеріалів

і. Група "Хайленд Голд" проводить ребрендинг та розширює діяльність на рідкісні метали¹⁷

Золотодобувна компанія «Хайлэнд Голд» оголосила про ребрендинг і зміну назви на «Ареал». Повний перехід на нову назву планується завершити до 2026 року. За словами генерального директора та акціонера групи Владислава Свиблова, рішення пов'язане зі стратегічним розширенням масштабів діяльності та новими напрямками бізнесу.

Нова компанія «Ареал» об'єднає всі підприємства та підрозділи «Хайлэнд Голд», а також проекти з освоєння Озерного та Єрмаковського родовищ у Бурятії та інші промислові активи. Структура холдингу включає сервісні, геологорозвідувальні, проектні та інжинірингові компанії, що працюють у 11 регіонах Росії, з основними виробничими центрами в Забайкальському, Камчатському і Хабаровському краях, Бурятії та Чукотському автономному окрузі. Штат компанії налічує понад 16 тис. співробітників.

За останнім опублікованим звітом Highland Gold за 2019 рік, компанія виробила 300,7 тис. унцій золота і золотого еквівалента (8,52 т), а виручка склала \$395,4 млн. Владислав Свиблов став гендиректором у листопаді 2020 року після придбання 40% Highland Gold за \$573 млн у Романа Абрамовича та партнерів. У листопаді 2023 року Свиблов та компанія потрапили під британські санкції, а у грудні 2023-го — під американські обмеження.

¹⁷ <https://www.rbc.ru/business/06/11/2025/690ccfe99a794745c3008899>

3. Міжнародна співпраця РФ у галузі стратегічних матеріалів

і. Нова влада Болівії може переглянути умови контрактів на видобуток літію з Росією¹⁸

Нові владні структури Болівії заявили про намір переглянути умови контрактів з Китаєм та Росією на видобуток літію, вказуючи на їх непрозорість при попередньому уряді. Президент Р. Пас, який вступає на посаду в суботу, пообіцяв зробити Болівію одним із ключових світових експортерів літію. Основний потенціал країни зосереджено в найбільшій у світі соляній рівнині Салар-де-Уюні площею близько 10,5 тисяч квадратних кілометрів.

Ключовим напрямком для розвитку галузі називають технології прямого вилучення літію (DLE), які дозволяють вилучати метал без випаровування розсолу. Особливо перспективним є застосування іонообмінних сорбентів – російська технологія на їх основі забезпечує вилучення до 90% літію, що робить її однією з найефективніших у світі.

Росія також має практичні переваги для роботи в Болівії: досвід компанії Uranium One у видобутку урану в складних кліматичних умовах Сибіру та Арктики може виявитися корисним для роботи на високогірних родовищах Болівії. Це дозволяє російським компаніям пропонувати комплексні рішення, які враховують специфіку місцевих умов.

Попри заяви про перегляд контрактів, експерти вважають, що Росія зберігає хороші шанси на збереження та розширення своєї присутності на боліівському ринку літію. Наявність ефективних технологій вилучення та досвід роботи в екстремальних умовах роблять російські компанії привабливими партнерами для нової боліівської адміністрації у реалізації амбітних планів з перетворення країни на провідного світового експортера літію.

¹⁸https://www.prometall.info/novosti/novye_vlasti_bolivii_zayavili_o_namerenii_peresmotret_usloviya_kontraktov_s_kitayem_i_rossiey_na_doby?ysclid=mhw5gecuw3347412406

4. Інфраструктурні інвестиції, що підтримують стратегічні матеріали

i. У Якутії реалізується Кючуський кластер з атомною електростанцією¹⁹

У російській Арктиці реалізується Кючуський кластер родовищ твердих корисних копалин для розвитку Якутії та всієї Росії. Проект здійснюється спільно урядом республіки та корпорацією "Росатом" для забезпечення енергонезалежності підприємств.

Ключовим елементом стане атомна електростанція в Усть-Куйга, що забезпечить безперебійну роботу гірничодобувних підприємств у складних арктичних умовах.

Якірний проект кластера — гірничо-збагачувальний комбінат на родовищі Кючус, ліцензія на розробку якого належить холдингу "Селігдар". ГЗК дозволить видобувати золото та комплексно використовувати супутні корисні копалини, підвищуючи ефективність проекту та енергонезалежність регіону.

ii. Іркутська область готова приєднатися до Ангаро-Єнісейського кластера рідкоземів²⁰

Іркутська область заявила про готовність приєднатися до створення Ангаро-Єнісейського кластера глибокої переробки рідкоземельних металів.

Найперспективнішими родовищами регіону названо Білозімнське (тантал та ніобій), Большетагнінське (ніобій) та Зашихінське (ніобій і тантал). Деякі родовища вже мають ліцензії: Зашихінське освоєє ЗАТ "Техноінвест Альянс" з планами будівництва ГЗК, Большетагнінське — компанія "СТ-елементи", а "Іркутська нафтова компанія" розглядає проекти з виробництва карбонату літію, броміду натрію та хлориду кальцію.

Секретар Ради безпеки РФ Сергій Шойгу повідомив, що запуск перших об'єктів кластера планується у 2027 році.

¹⁹ https://www.prometall.info/corp/drugie/kyuchus_megaproekt_dlya_yakutii

²⁰ <https://tass.ru/ekonomika/25554807>

Кластер охоплюватиме науково-технологічне ядро, сировинну базу та виробничі потужності, розташовані в Красноярському краї та Хакасії, забезпечуючи інтегровану систему переробки критичних металів у макрореґіоні.

IV. Обхід санкцій

1. Російські схеми обходу санкцій

i. Білоруску екстрадували до США за участь у схемі обходу експортного контролю²¹

Громадянку Білорусі Яну Леонову, яка проживала в Росії, екстрадували з Франції до США. Американська прокуратура висунула їй обвинувачення у змові з метою порушення законодавства про експортний контроль, контрабанді, відмиванні коштів і шахрайстві.

За даними Мін'юсту США, Леонова та її спільники закуповували авіаційне обладнання в американських компаній та переправляли його до Росії через фірми в Вірменії та на Мальдівах, уникаючи необхідних експортних ліцензій. Для маскуванню поставок вони вказували неправдиві дані про кінцевого отримувача, а платежі проводили в доларах США через іноземні рахунки.

ii. Британія розслідує можливе порушення санкцій через імпорт авіатехніки з Росії²²

Уряд Великої Британії розпочав розслідування після того, як з'ясувалося, що майже половина російського імпорту до країни в першому півріччі 2025 року припала на авіаційну техніку. Загальний імпорт із РФ зріс на 21% і досяг £80 млн, з яких £36,3 млн становила авіапродукція — попри діючі санкції, що забороняють закупівлю авіатехніки та продукції, яка приносить значні доходи Росії.

Поки що невідомо, хто саме здійснив закупівлю. Міністерство бізнесу і торгівлі перевіряє, чи порушує ця операція санкційний режим. У відомстві наголосили, що недотримання обмежень є кримінальним правопорушенням, яке карається великими штрафами або ув'язненням. Це — перший відомий випадок

²¹ <https://www.justice.gov/usao-dc/pr/belorussian-citizen-arrested-illegally-exporting-us-sourced-aviation-components-russia>

²² <https://observer.co.uk/news/national/article/38m-spent-on-plane-imports-from-russia>

імпорту російської авіатехніки до Британії після початку повномасштабної війни та введення санкцій.

- iii. *Китай формує власний «тіньовий флот» для імпорту санкційного російського СПГ²³*

Китай активізує імпорт російського СПГ із проєкту «Арктик СПГ-2», який перебуває під санкціями США, та вже виділив спеціальний порт для його приймання. За даними Bloomberg, з'явилися ознаки підготовки Пекіном власного «тіньового флоту» для транспортування цих вантажів.

Практики, які застосовують китайські судновласники — від реєстрації суден до маршрутів руху, — починають повторювати підходи російських постачальників, що раніше створили аналогічний флот для експорту нафти й торік почали формувати його для вивезення СПГ в обхід санкцій.

2. Переорієнтація ланцюжків постачання

- i. *Порт Баку припинив роботу з нафтою «Лукойла» після нових санкцій США³⁵*

Після запровадження блокувальних санкцій США компанія «Лукойл» зіткнулася з проблемами в Азербайджані: порт Баку відмовився приймати її нафту з каспійських родовищ. З листопада постачання будуть перенаправлені до Махачкали — єдиного незамерзаючого російського порту на Каспії, звідки сировину прокачуватимуть до Новоросійська і далі відправлятимуть танкерами за кордон.

За даними Reuters, у листопаді «Лукойл» доставить до Махачкали близько 30 тис. тонн нафти, а з грудня — повний обсяг, який раніше йшов у Баку (приблизно 130 тис. тонн). Санкції також паралізували діяльність компанії в Іраку, ускладнили фрахтування суден для її швейцарського трейдера Litasco та призвели до відмови фінських банків обслуговувати мережу АЗС Teboil, що загрожує скороченням близько тисячі співробітників.

- ii. *MOL заявила про готовність на 80% замінити російську нафту для НПЗ Угорщини та Словаччини²⁴*

²³ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-11-12/china-ratchets-up-efforts-to-import-blacklisted-russian-lng>

²⁴ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-11-07/mol-floats-shift-away-from-russian-oil-before-orban-meets-trump>

Угорська компанія MOL, що є єдиним нафтопереробником в Угорщині та Словаччині і головним покупцем російської нафти в ЄС, оголосила про готовність замінити до 80% поставок з Росії. Це повідомлення з'явилося напередодні зустрічі прем'єра Віктора Орбана з Дональдом Трампом, на якій Будапешт прагне добитися послаблень щодо заборони на імпорт російських енергоносіїв.

У кварталному звіті MOL зазначає, що за умови істотного скорочення прокачки через нафтопровід «Дружба» альтернативою може стати хорватський маршрут Adria, хоч його використання супроводжуватиметься вищими технічними ризиками та логістичними витратами. За даними CREA, Угорщина та Словаччина — останні країни ЄС, що продовжують імпортувати російську нафту через «Дружбу»: у вересні постачання становили 311 млн євро, з яких 53% припало на Угорщину, а 47% — на Словаччину.

iii. Дві третини постачань російської нафти до Індії зриваються через санкції США²⁵

Після запровадження блокувальних санкцій США проти «Роснефті» та «Лукойла» п'ять найбільших індійських НПЗ призупинили закупівлі російської нафти. Йдеться про Hindustan Petroleum, Bharat Petroleum, Mangalore Refinery and Petrochemicals, HPCL-Mittal Energy та Reliance Industries — разом вони забезпечували 65% імпорту російської нафти до Індії.

У першій половині року Росія постачала до Індії близько 1,8 млн барелів на добу, і тепер під загрозою опинилося приблизно 1,2 млн барелів щоденного експорту — дві третини російських поставок на індійський ринок. Аналітики прогнозують різке падіння експорту в грудні та поступове відновлення лише до середини або кінця 2026 року за умови появи нових посередників і маршрутів.

iv. Бразилія різко скоротила імпорт російського дизеля після санкцій США²⁶

Бразилія, яка останні роки була одним із головних покупців російського дизельного пального, почала зменшувати його імпорт після нових санкцій США. Попри те, що країна входить до десятки найбільших виробників нафти, близько третини

²⁵ <https://www.reuters.com/business/energy/saudi-arabia-cuts-december-oil-prices-asia-opec-boosts-output-2025-11-06/>

²⁶ <https://www.ft.com/content/0dd2d694-e31c-4a67-96b8-302d113acc18>

дизелю вона змушена імпортувати через нестачу власних потужностей переробки.

У першій половині 2025 року Росія забезпечувала 60% бразильського імпорту дизельного пального, пише Financial Times. Проте вже в жовтні частка РФ впала до 17%, що свідчить про суттєве скорочення закупівель на тлі посилення санкційного тиску.

3. Платежі

i. Іспанський сервіс Холо почав розривати контракти з клієнтами російського походження²⁷

Сервіс Холо, який надає бухгалтерські та адміністративні послуги індивідуальним підприємцям в Іспанії та інших країнах ЄС, почав односторонньо розривати договори з користувачами російського походження. Про це повідомляють місцеві жителі та обговорення в іспанських чатах, передає Astra.

Компанія припиняє обслуговування без попередження, посилаючись лише на «внутрішні перевірки», і не пояснює конкретних причин. Під відключення потрапляють навіть ті клієнти, які давно живуть в Іспанії, працюють відповідно до місцевого законодавства і не мають зв'язків із Росією.

ii. Останній великий американський банк повністю залишає російський ринок²⁸

Американський Citibank, який входив до топ-20 банків Росії за розміром активів, остаточно припиняє роботу в країні. Президент РФ Володимир Путін дозволив продаж російської «дочки» Citi фінансовій групі «Ренесанс Капітал». Суму угоди не розкривають.

Citi працював у Росії з початку 1990-х і вирішив позбутися локального бізнесу ще у 2021 році. Після початку війни банк різко скоротив операції: кредитний портфель зменшився на 98%, а клієнтські кошти — у десятки разів. Останні роки Citi поетапно відключав сервіси, закривав відділення та припиняв обслуговування рахунків, завершивши роботу з роздрібними клієнтами у 2024–2025 роках.

²⁷ <https://www.moscowtimes.ru/2025/11/10/populyarnii-v-ispanii-servis-buhgalterskih-i-administrativnih-uslug-nachal-rastorgat-dogovori-s-rossiyanami-a179606>

²⁸ <https://epravda.com.ua/rus/svit/kakoy-amerikanskiy-bank-okonchatelno-ushel-iz-rossii-814091/>

V. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції США

- i. Про проект зміни законодавства США щодо експортного контролю²⁹*

До Палати представників США був внесений законопроект, який у разі прийняття збільшить розмір штрафів, що накладаються за порушення закону «Про реформу експортного контролю 2018» (ECRA).

Наразі максимальний адміністративний штраф за порушення правил експортного контролю становить 300 000 доларів США, або сума, що в 2 рази перевищує вартість угоди, яка призвела до порушення – залежно від того, що більше.

У разі прийняття законопроекту сума штрафу збільшиться до 1 200 000 доларів США, або сума, що в 4 рази перевищує вартість угоди, яка призвела до порушення – залежно від того, що більше.

Законопроект знаходиться на розгляді в комітеті Палати представників із закордонних справ. Він повинен бути схвалений двома палатами Конгресу, перш ніж президент зможе підписати його як закон.

2. Санкції ЄС

- i. ЄС оголосив про заборону на видачу багаторазових шенгенських віз росіянам³⁰*

«Відтепер громадяни Росії більше не зможуть отримувати багаторазові візи», — повідомила прес-служба ЄК.

В Єврокомісії пояснили, що тепер громадяни Росії будуть змушені звертатися за новою візою кожного разу, коли вони планують відвідати країни Євросоюзу.

²⁹ <https://t.me/lawsanctions/2456>

³⁰ <https://t.me/lawsanctions/2460>

На думку Брюсселя, цей захід дозволить більш ретельно проводити перевірку заявників «для зниження будь-якого потенційного ризику для безпеки» країн ЄС.

В ЄК зазначили, що в новій нормі допускаються «тимчасові, обмежені та виправдані» винятки, що дозволяють видавати багаторазові шенгенські візи незалежним журналістам і захисникам прав людини. Крім того, зазначається в рішенні ЄК, багаторазова віза може в «обґрунтованих» випадках видаватися близьким родичам росіян, які проживають в країнах ЄС. А також морякам, водіям вантажних автомобілів і автобусів та членам залізничних бригад, які звертаються за візою у зв'язку з виконанням ними своїх професійних обов'язків.

3. Нові санкції України

ii. Нові санкції³¹

9 листопада президент Володимир Зеленський ввів нові санкції щодо російських і українських осіб.

Згідно з указом № 834 до санкційного списку було включено 8 фізичних осіб, зокрема:

Бугаєв Олександр – перший заступник міністра освіти РФ

Дмитрієв Кирило – спеціальний представник Президента РФ з інвестиційно-економічного співробітництва із зарубіжними країнами, керівник РФПІ

Лут Оксана - міністр сільського господарства РФ

Малишев Андрій - заступник міністра культури РФ

Омельчук Андрій - заступник міністра науки і вищої освіти РФ

Тупицький Олександр - экс-голова Конституційного суду України

Указом № 835 було введено режим санкцій щодо 5 компаній, що займаються видавничою діяльністю:

ТОВ «Книжковий світ»

³¹ <https://t.me/lawsanctions/2466>

ТОВ «Видавництво «Вече»

ТОВ «Видавництво Центрполіграф»

ТОВ «Видавництво Яуза»

ТОВ «Видавничий Дім «Пітер»

4. Вплив санкцій

і. Як міжнародні санкції «вбивають» російський винищувач 5-го покоління Су-57³²

InformNapalm і кіберцентр Fenix отримали доступ до внутрішніх документів російського підприємства ОКБМ — воно виробляє деталі для винищувача Су-57. З документів видно: росія сама не може виробляти ключові комплектуючі для свого «п'ятого покоління». Для цього потрібні імпорتنі високоточні верстати та обладнання з ЄС і США. Після запровадження санкцій ці постачання зупинилися, і в росіян утворився дефіцит виробничих потужностей.

Через це програми зі створення і модернізації авіації регулярно зриваються. Закупівлі через Китай не рятують ситуацію — потрібна саме європейська та американська техніка. 23 жовтня 2025 ОКБМ офіційно додали до 19-го пакета санкцій ЄС. Це ще більше сповільнює виробництво Су-57 та інших літаків. Висновок простий: без західних технологій «п'яте покоління» росія не виробить. А санкції продовжують закручувати гайки.

³² <https://t.me/spravdi/50547>